

Bevers langs de Hooge en Lage Raam

Notitie van de Zoogdiervereniging

Datum	12 maart 2021
Projectnummer	2021.010A
Projectnaam	Bevers langs de Hooge en Lage Raam
Opdrachtgever	Waterschap Aa en Maas
Onderdeel	
Status	concept
Auteur(s)	Vilmar Dijkstra & Wesley Overman
Projectleider	Vilmar Dijkstra
Documentnummer	N2021010

1. Inleiding

Langs de Hooge, Lage en Graafsche Raam komen al vele jaren bevers voor. Waterschap Aa en Maas is als beheerder verantwoordelijk voor de inrichting van deze beken. Het waterschap wil hier beekherstel uitvoeren, zodat er beter voldaan kan worden aan de verschillende functies. De Zoogdierverseniging is gevraagd in kaart te brengen hoe de bevers het gebied gebruiken. Waar liggen knelpunten en waar liggen mogelijkheden om de situatie voor de bevers te verbeteren om problemen in de toekomst zoveel als mogelijk te voorkomen.

2. Materiaal en methode

Op 18 en 26 januari en 1 februari zijn de delen van het beektraject geïnventariseerd waar het waterschap aanpassingen wil doorvoeren. Deze trajecten worden in figuur 1 weergegeven. Van de Hooge Raam zijn vanaf Duifhuis nr. 12 tot aan de monding in de Graafsche Raam de oevers geïnventariseerd (met een klein deel van de Graspelloop). Van de Graafsche en Lage Raam is vanaf de IJzerbroekse weg tot aan de Beerschemaasweg geïnventariseerd. Op deze trajecten zijn beide oevers afgezocht op sporen van bevers. Daarbij is gekeken naar burchten, holen, geurmerken, wissels en dammen. Aan de hand van de ligging en het aantal geurmerken is een inschatting gemaakt van het aantal beverterritoria en de begrenzing van die territoria.

Figuur 1. Het voor bevers onderzochte gebied langs de Hooge en Lage Raam.

3. Resultaten en advies

3.1 Beverterritoria

Doorgaans produceren bevers in de winterperiode november-januari nagenoeg alleen geurmerken op territoriumgrenzen en bij dagrustplaatsen. We waren daarom verrast om in grote delen van het traject veel geurmerken aan te treffen. Mogelijk is dit een effect van het uitvoeren van de inventarisatie aan het eind van het seizoen in combinatie met de warmer wordende winters en gaan jonge bevers al eerder op zoek naar een eigen gebied. Daarop reageren territoriumhouders door meer geurmerken door het gehele territorium te leggen. Dit vertroebeld het beeld, maar we denken dat er langs de Hoge Raam sprake is van twee territoria waarbij het benedenstrooms gelegen territorium voor het grootste deel langs de Graafsche Raam gelegen is (zie bijlage 1 die separaat als losse bijlage is geleverd). Verder stroomopwaarts langs de Lage Raam bevindt zich een ander territorium. Langs het onderzochte traject van Hooge, Lage en Graafsche Raam liggen dan minimaal drie beverterritoria. Daarnaast zijn aangrenzende beverterritoria te vinden langs de Biestgraaf en het Defensiekanaal.

3.2 Beverburchten en -holen

In ieder territorium langs de doelbeken zijn burchten en holen aangetroffen (zie separaat geleverde bijlage 1 voor de ligging). Er zijn daarnaast nog locaties waar het niet geheel duidelijk werd of een hol aanwezig was (mogelijke holen) en er zijn trajecten waar de steile hoge oevers heel geschikt zijn voor bevers om er holen te graven (zie separaat geleverde bijlage 2), maar waar ze niet makkelijk aan te tonen zijn. Als het nodig is om in die trajecten zeker te weten of er holen aanwezig zijn, bv omdat hier de oevers een herinrichting moet ondergaan, dan is het aan te bevelen om daar aanvullend onderzoek te doen. Dat kan voorkomen dat er bij de herinrichting ongewild holen worden vernietigd en bevers worden verwond of gedood.

3.3 Het eventueel verwijderen van een hol of burcht

Als de huidige bekende holen en burchten op een locatie liggen waar een aanpassing is gepland dan is het aan te bevelen om te onderzoeken of de aanpassing anders uitgevoerd kan worden, waardoor de dagrustplaats wordt gespaard. Als dat niet mogelijk of wenselijk is, dan moet bekeken worden of de bevers in hetzelfde territorium een goed alternatief hebben (hol of burcht), die niet wordt verwijderd. Als dat het geval is dan is het juridisch mogelijk om een hol of burcht van een bever te verwijderen en de aanpassing door te voeren. Daarbij kan het helpen om binnen hetzelfde territorium op een andere locatie een ideale oever in te richten voor de bevers om een burcht of hol te realiseren.

3.4 Geconstateerde (potentiele) knelpunten met betrekking tot graafschade

Op een aantal locaties zijn actuele knelpunten aangetroffen waar graafschade is of kan ontstaan. De meest opvallende en dringende is de aanwezigheid van een hol in het noordwestelijke talud van de N264 (Hapseweg) (zie separaat geleverde bijlagen 1 en 2). Dit hol ligt binnen 20m van het fietspad en de provinciale weg en is daarmee gevaarlijk voor de verkeersveiligheid en beheer

(maaiwerkzaamheden). Er kan niet uitgesloten worden dat de bevers al onder het fietspad hebben gegraven of verder. Aanbevolen wordt om op korte termijn dit hol op de juiste wijze uit te graven en de oevers te verdedigen om herhaling van graafschade bij deze brug te voorkomen. Juridisch moet dit mogelijk zijn, omdat de bevers van dit territorium verder naar het noorden meerdere burchten en hollen tot hun beschikking hebben.

Drie andere locaties waar er risico's zijn voor wegen, gebouwen of tuinen liggen verder naar het noorden:

1. De Raamweg ligt binnen 20m parallel aan de Lage Raam en de oever is hier steil en hoog (zie bijlage 2) en daarmee geschikt voor bevers om hollen te graven. Daardoor kan schade aan de Raamweg ontstaan en gevaarlijke verkeerssituaties ontstaan (al is het een doodlopende weg). Aanbevolen wordt om hier de oever nader te onderzoeken op de aanwezigheid van eventuele hollen. Aanwezige hollen dienen dan op de juiste wijze verwijderd te worden en vervolgens moet de oever worden verflauwd, of anderszins worden verdedigd. Juridisch moet het eventueel verwijderen van hollen op deze locatie mogelijk zijn, omdat de bevers van dit territorium meerdere burchten en hollen tot hun beschikking hebben (zie bijlage 1).
2. Bij Cuijkseweg 5 ligt een bedrijf met een doodlopende weg binnen 20m van een steile oever (zie bijlage 2), die geschikt voor bevers is om hollen te graven. Daardoor kan schade ontstaan aan de parallel gelegen toegangsweg of aan het terrein en gebouwen zelf. Aanbevolen wordt om hier de oever nader te onderzoeken op de aanwezigheid van eventuele hollen. Aanwezige hollen dienen dan op de juiste wijze verwijderd te worden en vervolgens moet de oever worden verflauwd of anderszins worden verdedigd. Juridisch moet het eventueel verwijderen van hollen op deze locatie mogelijk zijn, omdat de bevers van dit territorium meerdere burchten en hollen tot hun beschikking hebben (zie bijlage 1).
3. Bij Beerschemaasweg 9 ligt een tuin met oprit parallel binnen 20m van een steile hoge oever van de Graafsche Raam (zie bijlage 2), die geschikt is voor bevers om hollen in te graven. Daardoor kan schade ontstaan aan het aanliggende perceel. Aanbevolen wordt om hier de oever nader te onderzoeken op de aanwezigheid van eventuele hollen. Aanwezige hollen dienen dan op de juiste wijze verwijderd te worden en vervolgens moet de oever worden verflauwd of anderszins worden verdedigd. Juridisch moet het eventueel verwijderen van hollen op deze locatie mogelijk zijn, omdat de bevers van dit territorium meerdere burchten en hollen tot hun beschikking hebben (zie bijlage 1).

Daarnaast zijn er een aantal locaties waar hollen aanwezig zijn in akkers. Hier bestaat het risico dat landbouwwerktuigen en onderhoudsmachines wegzakken, waardoor gevaarlijke situaties ontstaan. Deze locaties worden weergegeven in bijlage 1. Aanbevolen wordt om aanwezige hollen op de juiste wijze te verwijderen. Indien mogelijk dan is het aan te bevelen de betreffende oevers te verflauwen. Gezien de grote lengte aan dergelijke oevers is het erg kostbaar om al deze oevers te verdedigen met bv gaas in de oever (als het al mogelijk is om het op de juiste wijze aan te brengen, namelijk tot op een diepte van de diepte van de watergang). Dan kan het effectiever zijn om een strook van minimaal 10m langs de waterloop uit landbouwkundig beheer te halen en te laten ontwikkelen tot ruigten en bosschages. Ook dit vergt echter een behoorlijke financiële investering. Om de graafdruk op

dergelijke oevers te verkleinen kan ook overwogen worden om andere locaties dusdanig in te richten dat bevers daar zonder schade aan te richten kunnen graven. Dit wordt besproken in paragraaf 3.6. Het aanbieden van dergelijke ideale locaties zal overigens nooit helemaal voorkomen dat bevers op andere locaties zoals bij akkers gaan graven. De kansen daarop worden wel kleiner, het is echter niet te zeggen hoeveel kleiner.

3.5 Geconstateerde (potentiele) knelpunten met betrekking tot natschade door dammenbouw

Op een aantal locaties werden één of meerdere dammen aangetroffen. Deze dammen bevinden zich in de Hooge Raam en in de Graspelloop (zie bijlage 1). Bij dammen in de bovenloop van de Hooge Raam en in de benedenloop van de Graspelloop heeft het waterschap recent enkele 'beaver deceivers' toegepast. Dit kan goed werken om de opstuwing van het water te verminderen. Al is er doorgaans veel ervaring nodig om het ook op de langere termijn effectief te maken. Een andere mogelijkheid zou hier kunnen zijn om de Graspelloop plaatselijk te verdiepen en verbreden daar waar een hol of burcht aanwezig is (zie bijlage 1). De bevers gebruiken de dammen namelijk om ervoor te zorgen dat het waterpeil voor de ingang van een dagrustplaats (burcht of hol) minimaal ongeveer 1m diep wordt. Door dat zelf zo in te richten hebben de bevers de dammen niet meer nodig. Dan kunnen de dammen worden verwijderd en wordt niet verwacht dat deze dammen opnieuw worden opgebouwd. Als ze wel worden opgebouwd dan zullen de dammen hoogstwaarschijnlijk lager blijven en geen of minder overlast veroorzaken. De Zoogdiervereniging heeft het waterschap een PowerPointpresentatie geleverd waarin de principes van een dergelijke verdieping worden weergegeven.

Stroomopwaarts van de territoriumgrens in de Hooge Raam ligt eveneens een dam (bijlage 1). Mogelijk ligt er bovenstrooms van deze dam ook een hol. Ook hier zou bij wateroverlast overwogen kunnen worden om gebruik te maken van een 'beaver deceiver' of van het toepassen van een verdieping voor een eventueel aanwezige dagrustplaats.

3.6 Locaties waar mogelijkheden liggen om alternatieve burcht/hol-locaties te creëren

Er zijn een aantal locaties die met een relatief geringe ingreep zeer geschikt kunnen worden voor bevers om burchten of hollen te construeren (zie bijlage 2). Het gaat daarbij om 3 verschillende typen van locaties:

1. Er is een nevengeul aanwezig (Lage Raam 3 locaties en Hooge Raam 1 locatie). Door deze nevengeul zo nodig uit te diepen naar een meter met steile oevers en de vrijkomende grond op de oevers te deponeren, kunnen dergelijke geschikte locaties worden ingericht. Bestaande houtige begroeiing moet dan zoveel als mogelijk worden gespaard. Desnoods kunnen bomen en struiken die de bevers eten aangeplant worden. Overwogen kan worden om de nevengeul bovenstrooms te voorzien van een drempel om ervoor te zorgen dat ze alleen bij hoogwater mee gaan stromen. Voordeel daarvan is dat er dan minder sedimentatie plaatsvindt en er minder kans is dat de nevengeul door de grotere diepte de functie van hoofdgeul gaat overnemen.
2. Er is een zijtak aanwezig (Lage Raam 1 locatie, Graafsche Raam 1 locatie, Hooge Raam 1 locatie). Door de zijtak uit te diepen naar een meter met steile oevers en de vrijkomende grond op de oevers te deponeren kunnen dergelijke geschikte locaties worden ingericht.

Bestaande houtige begroeiing moet dan zoveel als mogelijk worden gespaard. Desnoods kunnen bomen en struiken die de bevers eten aangeplant worden.

3. Er ligt een plas wat verder van de beekloop die relatief eenvoudig aangetakt kan worden (Graafsche Raam 3 locaties weergegeven, maar er zijn meer potentiële locaties). Door een dergelijke plas met de beek te verbinden en een deel van de plas zo nodig op minimaal een meter diepte te brengen, met een steile oever en de oever daar ook te verhogen, kunnen dergelijke geschikte locaties worden ingericht. Desnoods kunnen bomen en struiken die de bevers eten aangeplant worden.

Twee van de bovenstaande locaties langs de Hooge Raam zijn ook al besproken in paragraaf 3.5.

4. Ontheffingen noodzakelijk?

Bij ingrepen die een negatief effect (kunnen) hebben op een bevervestiging is doorgaans een ontheffing noodzakelijk. Echter, als ingrepen op een dusdanige wijze worden uitgevoerd dat negatieve effecten zo goed als uitgesloten worden en er tegelijkertijd ook maatregelen genomen worden om het leefgebied van bevers te verbeteren, is het naar ervaring van de Zoogdiervereniging niet altijd noodzakelijk om de tijdrovende ontheffingen te regelen. Daarvoor wordt aanbevolen om in overleg te treden met het bevoegd gezag om de plannen te presenteren en te laten zien hoe de ingrepen dusdanig worden uitgevoerd dat er geen negatieve effecten op bevervestigingen te verwachten zijn. Ook als er hopen verwijderd moeten worden. Als er gewerkt gaat worden volgens de aanbevelingen die in de eerdere hoofdstukken van deze notitie worden beschreven en de werkzaamheden zorgvuldig worden uitgevoerd, desnoods waar nodig onder begeleiding van een beverdeskundige, dan is het naar mening van de Zoogdiervereniging niet noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen. Dit moet uiteraard wel kortgesloten worden met het bevoegd gezag, omdat zij daar mogelijk heel anders over denken.